

OLVASNI PEDIG MUSZÁJ!

Kornai János: A gondolat erejével. Budapest, Osiris Kiadó, 2005, 425 old, 3980 Ft, 120 képpel, kötve.

A magyar közgazdaságtan meghatározó személyisége Kornai János, a Harvard Egyetem és a Collegium Budapest nemrég nyugdíjba vonult professzora, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, ki tudja hány egyetem díszdoktora. Munkásságára talán az a jellemző, hogy az elmúlt fél évszázad egyértelműen legtermékenyebb szerzője, akinek írásai több tucat ország kiadóinál és folyóirataiban jelentek meg, köztük a közgazdász szakma világszerte első vonalának tekinthető lapokban, mint amilyen az amerikai közgazdasági társaság folyóiratai, az American Economic Review, a Journal of Economic Literature és a Journal of Economic Perspectives. Szerzőnk azonban nem pusztán a lenyűgöző számosságú és változatosságú írásáról híres, hanem arról is, hogy messze a legidézettebb magyar szerző, itthon és külföldön egyaránt. Szinte nincs is olyan téma, az egészségügy refomjától a növekedéseméletig, amiben releváns írást lehetne közreadni munkáira való reflexió nélkül. Sőt, Kornai azon kisebbséghez tartozik, akiknek hatása nem reked meg a szakma szűk határain belül. Miközben a svéd jegybank egyre gyakrabban díjaz olyan munkákat Nobel díjjal, amelyek még a szakmán belül is legföljebb egy szűk réteg érdeklődésére számot tartó részeredmények, Kornai reménytelenül avíttnak tűnhet, hisz az Ő érdeklődésének középpontjában a valóság áll, az, hogy egyes gazdasági folyamatok miként befolyásolják az ember életét. Az egyes emberét, akinek nemcsak gazdasági szempontjai vannak, hanem érzelmei, szabadságvágya, méltó társas életre való törekvése is.

Az efféle átfogó megközelítés, és ez a már-már hihetetlen termékenység oda vezet, hogy kevesen vannak azok, akiknek valódi áttekintésük lehet a szerző munkásságának egészéről. Jómagam a fő műnek tekintett A szocialista rendszer orosz kiadásához írt előszó megfogalmazásakor, valamint a magyar közgazdasági elmélet második világháborút követő évtizedeinek fejlődését összegző írásaim kapcsán szembesültem, nem is egyszer, ezzel a dilemmával. Nem lehet-e, hogy épp a legfontosabb, vagy a szerző által annak tartott cikk, elemzés maradt ki az összképből?

Nos, e jogos félelmek eloszlatásában is segít Kornai Jánosnak a könyvfesztiválra megjelent önéletírása, ami a személyes visszaemlékezés és a tudományos munkásság bemutatásának sajátos elegye. Igen, e könyv iránt érdeklődhet mindenki, aki az 1940-es évektől a máig érő múlt iránt kíváncsi. Érdeklődhet a szakmabeli, de érdeklődhet az országban élő értelmiségi, egyáltalán mindenki, aki az ország közügyei és közelmúltja iránt nem közömbös. Megismerhetjük a szerző fordulatokban gazdag, regényes életútját épp úgy, mint a fontosabb műveit, s néhány olyasmit is, ami abból különféle okokból kimaradt. Kornaira amúgy is az a jellemző, hogy pestiesen szólva „van mire szerénynek lennie”. Nos, e kötetből is a visszafogottság, az önigazolás hiánya, a kiegyensúlyozottság érzékelhető, amit a személyes hangvétel nem rombol le, sőt erősít. A mondandó iránti érdeklődést jelzi, hogy a kötet bemutatóján három oly különböző közszereplő értékelt a művet, mint Nadas Péter író, Litván György

történész és Surányi György bankvezető. Olyan munkát, olyan életpályát ismerhetünk meg, amire jellemző a föl-földobott kő metaforája: a nagyvilági elismertség közepette is megőrzött kötődés az országhoz, az a döntés, hogy „ide”, igen, ide jön vissza – reméljük további aktív, termékeny, tudományosan és emberileg is erőt sugárzó évekre.

Csaba László